

Sønderho. Kunstner-Kolonien ved Havet¹

Om åleslanke amerikanerinder og riddere af den dyppede pensel

Af "Kammerjunkker Lassen", pseudonym for journalist Jørgen Bast, B.T.

Sønderho, Fanø.

Vognen suser blot nogle Kilometer over den faste, graa Strand – gynger en Strækning over en sandet Klitvej . . . og straks er man naaet fra Fanø Vesterhavsbads internationale Mondænitet til Sønderhos blide, landlige Idyl. De to Badesteder ligger og skæver til hinanden fra hver sin Ende af Øen – med aabenlys Foragt i Blikket.

I Sønderho omtaler man kun Fanø Vesterhavsbad som en Snobanstalt, en fuldkommen Latterlighed – og synes at mene at endogsaa Bølgerne er anderledes nordpaa – bukker for de badende og rækker en enkelt Skumhaand frem efter Drikkepenge, før de overskyller dem. Til gengæld hævner Fanø Vesterhavsbad sig med kun at omtale Sønderho med et Skuldertræk – som et Hul, en Udklækningsanstalt for Fluere, en ynkelig Smaaborgerlighed – absolut ikke egnet til Opholdssted for Mennesker med Smoking i Klædeskabet og de sidste Charleston-Trin i Knæene.

Mellem Malere

Overgangen er i Virkeligheden ogsaa fænomenal. I Sønderho svinger ingen gnistrende, aaleslanke Amerikanerinder deres Golfkøller højt over det viltre Garçon-Haar, men Malere med solsvedne Skæg om Hagen, svinger deres Pensler foran Friluftsstaffeliene. Ved hver gammel Husgavl, ved hver Baad i Havnen, i hver Klit langs Stranden støder man paa en Maler. Forbruget af Olie maa kunne ses paa Rockefeller's Aarsregnskab – og hvad der gaar til af Lærred til "Solopgange ved Sønderho" og "Gamle Fiskere ved deres Baade", for slet ikke at tale om "Unge Piger i Klitterne" . . . det maa være nok til at holde adskillige Tekstilfabriker i Gang. Der skal efter sigende findes 4000 Malere i Danmark – og man har et umiddelbart Indtryk af, at de 2000 har slaaet sig ned i Sønderho. Paa smukke Dage kan man se Blinket af Penslerne langt borte – akkurat som man ser Glimtet af en Sildestime, der vender.

De fleste af disse Riddere af den dyppede Pensel er selvfølgelig unge Ukendtheder, der endnu kun med bankende Hjerter drømme om at liste et Billede gennem Charlottenborg Censuren . . . men af og til nikker man jo ogsaa til et kendt Ansigt under Solhatten.

Nede i Strandkanten arbejder Prof. Aug. Wilckens i et improviseret Lærreds Atelier med nøgen Model – en pragtfuld, hvid Kvinde, en Rubens, der har rejst sig til Liv mod det blaa Vand. Længere henne maler Genforenings-Kunstneren Dohm gamle Skuder . . . inden vi er naaet frem til Klitpavillonen har vi passeret Luplau-Janssen, Rohde og den svenske Maler Forsberg. Den danske Natur og den danske Kvinde kan saaledes glæde sig ved at blive gengivet gennem mange Temperamenter.

Hos Krokonen

I Sønderho kender man ikke til Portier der ligner Admiraler i Gala – og ikke til Tjenere, der løber Marathonløb med Maden over Parketgulvene i de store Kursale. Her bor man paa Kroen, hvor Mutter selv staar for Styret – med et Par hvasse Øjne i det solskoldede Ansigt og med et Par solide Næver paa Skafterne. Lavt er der til Loftet i den gamle Kro, saa Panderne smækker mod Dørkarmene hvert Øjeblik. Men ingen klager – thi i Sønderho bærer man sin Bule som et Slags Udmærkelsestegn, er nærmest stolt af den. Viser den ikke, at man bor i et *rigtigt* Fiskerleje, og ikke paa et Badehotel, hvor to Etatsraader kan gaa gennem Dørene paa en Gang;

¹ Hvad noter, henvisninger og kilder angår, henvises til <http://www.aldus.dk/fanoe/kunstnerkoloni>

den ene paa Skuldrene af den anden! Naar Middagen kommer, bænker den gode Kromoder selv en om det lange Bord, hvis Dug bærer solide Spor af Ugens Kost. Heldigvis er Kosten ligesaa solid som Pletterne. Der er ingen der vogter på Retterne med disse forsultne, basedowske Pensionatsøjne, som man kender saa godt fra den danske Sommer til 5 ½ Kr. pr. Døgn. Nej, vi ved at der er nok til os alle . . . og endda en Bid til de summende Fluer, der paa samme Gang er baade Taffelmusik og Borddekoration.

De gamle Huse

Sønderho er ikke afhængig af tantiêmelønnede Forretningsfolk og kriseramte Aktionærer – og derfor lyder der intet Klagesuk over Sommeren 1926 mellem Klitterne. Der er fuldt på Kroen – og Eckersberg maatte i dag opsøge sine Fanøkoner i de mærkeligste Bagstuer og Udhuse. For hvert eneste Stuehus er optaget af Badegæster. Og vel forstaar man de Sommersammenkomster, der hellere rykker ind i disse gamle Huse end i et Badehotels forlorne Elegance. Jeg hørte engang i Sommer Jeppe Aakjær hulke lyrisk over de gamle Huse, der forsvandt og blev afløst af Cementkasser. Jeppe skulde stikke fra Jenle en Tur ned paa Fanø. Da vilde Taaren tørrres paa hans Digterkinder.

Paa Fanø er Traditionerne hellige. Husene staar endnu straatækte, dybtrøde med hvide Fuger, som for 100 Aar siden. Langs Væggene staar Dragkiste og Bondemøbel, der er gaaet fra Slægt til Slægt. Fanødragten, som unge og gamle bærer, er ikke et Maskeradekostume, men en *Klædning* . . . og endnu den Dag idag dances ved glade Fester den stolte gamle Fanødans – den, i hvilken Kvinderne ligner velriggede Skuder, der gaar over Stag. Paa Fanø lever man endnu et Liv i Pagt med Naturen – og navnlig har alle, fra den jævreste til den højeste, en dyb Følelse af Samspillet mellem Menneskelivet og Tidevandet, denne Ebbe og Flod, der aldrig aflader omkring de hvide Kyster.

Et Møde paa Vejen

Da jeg vilde køre min Vogn ind i Sønderhos eventyrligt smalle Gader, maatte jeg smide den over i Grøften for at give Plads for Distriktsjordmoderen der kom rullende ud af Byen i sin Vogn, bred og æblekindet. – Men der skal adskilligt flere Manøvrer til, før vi slipper forbi hinanden – og imens slaar vi en Sludder af.

- Har De været inde at hjælpe en lille Fanøbo til Verden? spørger jeg.
- Naa, siger hun . . . det blev nu ikke til noget – i denne Omgang.
- Gik det da galt?

– Næh – men det blev Flodtid inden at hun blev forløst – og saa vidste jeg, at jeg lige saa gerne kunde køre hjem nogle Timer. For her paa Fanø fødes Børnene kun ved Ebbe.

Jeg kom uvilkaarligt til at tænke paa Barkis i Charles Dickens "David Copperfield". Da var det ikke Livet, men Døden, der kom med Ebben.

Men Tanken er den samme: den dybe Sammenhæng mellem Menneskelivet og saa Naturen.

Og jeg er lige ved at give Sønderho'erne Ret: der er Sommer og Hvile ved at komme hen et Sted, hvor dette ædle, hemmelighedsfulde Sammenspil endnu ikke er overdøvet af Jazz-Orkestre og Radio-Koncerter.

Dette dokument er en printervenlig tekstversion af hjemmesiden

Sønderho 1926: Kunstnerkolonien ved havet

Bearbejdelse og noter ved Per Hofman Hansen, december 2017.

Publiceret december 2017 på min hjemmeside "Stykker til Fanøs kultur, natur og historie" på adressen

<http://www.albus.dk/fanoe/kunstnerkoloni>

Per Hofman Hansen, Silkeborg. Mail: perhofman-snabel-a-gmail.com